

BÀI SỐ 4:

**Quyền của
bị can, bị cáo
trong luật Hình sự và
luật Tố tụng hình sự**

Dàn bài

1. Hiến pháp bảo vệ quyền bất khả xâm phạm (quyền tuyệt đối).
2. Tội phạm, bị can, bị cáo trong một vụ án hình sự.
3. Tiến trình tố tụng hình sự.
4. Người bị bắt cần lưu ý.
5. Trách nhiệm của công an khi bắt người, thẩm vấn.
6. Luật Thi hành tạm giữ, tạm giam.
7. Các bộ luật được sửa đổi và có hiệu lực ngày 1/7/2016.
8. Bài thảo luận.
9. Bài thực hành.
10. Nguyên tắc pháp luật.

1.1

Quyền bất khả xâm phạm về thân thể & tự do thân thể.

Điều 20, Hiến pháp 2013:

1. Mọi người có quyền bất khả xâm phạm về thân thể, được pháp luật bảo hộ về sức khỏe, danh dự và nhân phẩm; không bị tra tấn, bạo lực, truy bức, nhục hình hay bất kỳ hình thức đối xử nào khác xâm phạm thân thể, sức khỏe, xúc phạm danh dự, nhân phẩm.
2. Không ai bị bắt nếu không có quyết định của Tòa án nhân dân, quyết định hoặc phê chuẩn của Viện kiểm sát nhân dân, trừ trường hợp phạm tội quả tang. Việc bắt, giam, giữ người do luật định.
3. Mọi người có quyền hiến mô, bộ phận cơ thể người và hiến xác theo quy định của luật. Việc thử nghiệm y học, dược học, khoa học hay bất kỳ hình thức thử nghiệm nào khác trên cơ thể người phải có sự đồng ý của người được thử nghiệm.

Các trường hợp bắt người

1. Bắt bị can, bị cáo để tạm giam

2. Bắt người trong trường hợp khẩn cấp

3. Bắt người phạm tội quả tang

4/ Bắt người phạm tội đang bị truy nã

1.2

Quyền bất khả xâm phạm về thân thể & tự do thân thể.

Điều 31 của HP 2013:

1. Người bị buộc tội được coi là không có tội cho đến khi được chứng minh theo trình tự luật định và có bản án kết tội của Tòa án đã có hiệu lực pháp luật.
2. Người bị buộc tội phải được Tòa án xét xử kịp thời trong thời hạn luật định, công bằng, công khai. Trường hợp xét xử kín theo quy định của luật thì việc tuyên án phải được công khai.
3. Không ai bị kết án hai lần vì một tội phạm.
4. Người bị bắt, tạm giữ, tạm giam, khởi tố, điều tra, truy tố, xét xử có quyền tự bào chữa, nhờ luật sư hoặc người khác bào chữa.
5. Người bị bắt, tạm giữ, tạm giam, khởi tố, điều tra, truy tố, xét xử, thi hành án trái pháp luật có quyền được bồi thường thiệt hại về vật chất, tinh thần và phục hồi danh dự. Người vi phạm pháp luật trong việc bắt, giam, giữ, khởi tố, điều tra, truy tố, xét xử, thi hành án gây thiệt hại cho người khác phải bị xử lý theo pháp luật.

2.1

Tội phạm, bị can, bị cáo trong một vụ án hình sự.

Tội phạm (trích trong bộ luật Hình sự hiện hành, ban hành 1999).

1. **Tội phạm là hành vi nguy hiểm cho xã hội được quy định trong Bộ luật hình sự, do người có năng lực trách nhiệm hình sự thực hiện một cách cố ý hoặc vô ý, xâm phạm độc lập, chủ quyền, thống nhất, toàn vẹn lãnh thổ Tổ quốc, xâm phạm chế độ chính trị, chế độ kinh tế, nền văn hoá, quốc phòng, an ninh, trật tự, an toàn xã hội, quyền, lợi ích hợp pháp của tổ chức, xâm phạm tính mạng, sức khỏe, danh dự, nhân phẩm, tự do, tài sản, các quyền, lợi ích hợp pháp khác của công dân, xâm phạm những lĩnh vực khác của trật tự pháp luật xã hội chủ nghĩa.**
2. Căn cứ vào tính chất và mức độ nguy hiểm cho xã hội của hành vi được quy định trong Bộ luật này, tội phạm được phân thành tội phạm ít nghiêm trọng, tội phạm nghiêm trọng, tội phạm rất nghiêm trọng và tội phạm đặc biệt nghiêm trọng.
3.

2.2

Tội phạm, bị can, bị cáo trong một vụ án hình sự.

Quyền của bị can (đã bị khởi tố hình sự).

- Được biết mình bị khởi tố về tội gì.
- Được giải thích về quyền và nghĩa vụ.
- Trình bày lời khai.
- Đưa ra tài liệu, đồ vật, yêu cầu.
- Đề nghị thay đổi người tiến hành tố tụng, người giám định, người phiên dịch theo quy định.
- Tự bào chữa hoặc nhờ người khác bào chữa.
- Được nhận quyết định khởi tố; quyết định áp dụng, thay đổi hoặc hủy bỏ biện pháp ngăn chặn; bản kết luận điều tra; quyết định đình chỉ, tạm đình chỉ điều tra; quyết định đình chỉ, tạm đình chỉ vụ án; bản cáo trạng, quyết định truy tố; các quyết định tố tụng khác theo quy định.
- Khiếu nại quyết định, hành vi tố tụng của cơ quan, người có thẩm quyền tiến hành tố tụng.

Tôi được quyền tại ngoại!

2.3

Tội phạm, bị can, bị cáo trong một vụ án hình sự.

Quyền của bị cáo (đã bị tòa án quyết định xét xử).

- Được nhận quyết định đưa vụ án ra xét xử; quyết định áp dụng, thay đổi hoặc hủy bỏ biện pháp ngăn chặn; quyết định đình chỉ vụ án; bản án, quyết định của Tòa án; các quyết định tố tụng khác theo quy định.
- Tham gia phiên tòa.
- Được giải thích về quyền và nghĩa vụ.
- Đề nghị thay đổi người tiến hành tố tụng, người giám định, người phiên dịch theo quy định.
- Đưa ra tài liệu, đồ vật, yêu cầu.
- Tự bào chữa hoặc nhờ người khác bào chữa.
- Trình bày ý kiến, tranh luận tại phiên tòa.
- Nói lời sau cùng trước khi nghị án.
- Kháng cáo bản án, quyết định của Tòa án.
- Khiếu nại quyết định, hành vi tố tụng của cơ quan, người có thẩm quyền tiến hành tố tụng.

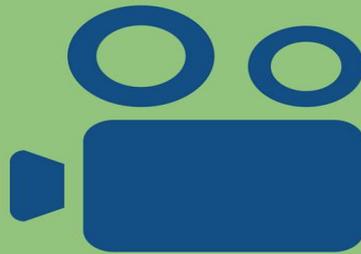
3.1

Tiến trình tố tụng hình sự

Công an (cảnh sát/an ninh điều tra):

- Tạm giữ hình sự
 - Tạm giam
 - Kết luận điều tra
- } →
- Đình chỉ vụ án.
 - Chuyển sang VKS

Bắt buộc ghi âm
khi hỏi cung

3.2

Tiến trình tố tụng hình sự

Viện kiểm sát nhân dân (công tố):

-
- Đình chỉ vụ án
 - Trả lại KLĐT cho cơ quan điều tra.

- Cáo trạng →
- Chuyển sang tòa án

3.3

Tiến trình tố tụng hình sự.

Tòa án:

- Phiên tòa sơ thẩm
 - Kháng cáo (bị cáo)
 - Kháng nghị (VKS)
- Phiên tòa phúc thẩm
- Giám đốc thẩm (vi phạm tố tụng hình sự, có tình tiết mới)

- Trả hồ sơ về cơ quan điều tra.
- Vô tội, thả tại tòa hoặc đề nghị xử phạt hành chính.
- **Tử hình**
- Tù giam
- Án treo
- Cải tạo không giam giữ.
- Quản chế.

3.4

Tiến trình tố tụng hình sự

Hội đồng xét xử:

- Chủ tọa
 - Thẩm phán
 - Hội thẩm nhân dân
-
- Thư ký phiên tòa.

3.5

Tiến trình tố tụng hình sự

Luật sư

- Đại diện cho thân chủ.
- Dự cung.
- Gặp thân chủ trong trại giam.
- Liên lạc với người có quyền lợi, nghĩa vụ liên quan; nhân chứng....
- Tham dự phiên tòa.
- Kiến nghị mời nhân chứng, giám định viên, điều tra viên...

3.6

Tiến trình tố tụng hình sự

Diễn tiến phiên xử:

1. Thủ tục bắt đầu phiên tòa;
2. Thủ tục xét hỏi bị cáo, người bị hại, nhân chứng, ... (bắt đầu với việc kiểm sát viên đọc cáo trạng);
3. Thủ tục xem xét vật chứng;
4. Thủ tục tranh luận giữa luật sư/bị cáo và kiểm sát viên;
5. Đối đáp;
6. Bị cáo nói lời sau cùng;
7. Thủ tục nghị án và tuyên án.

3.7

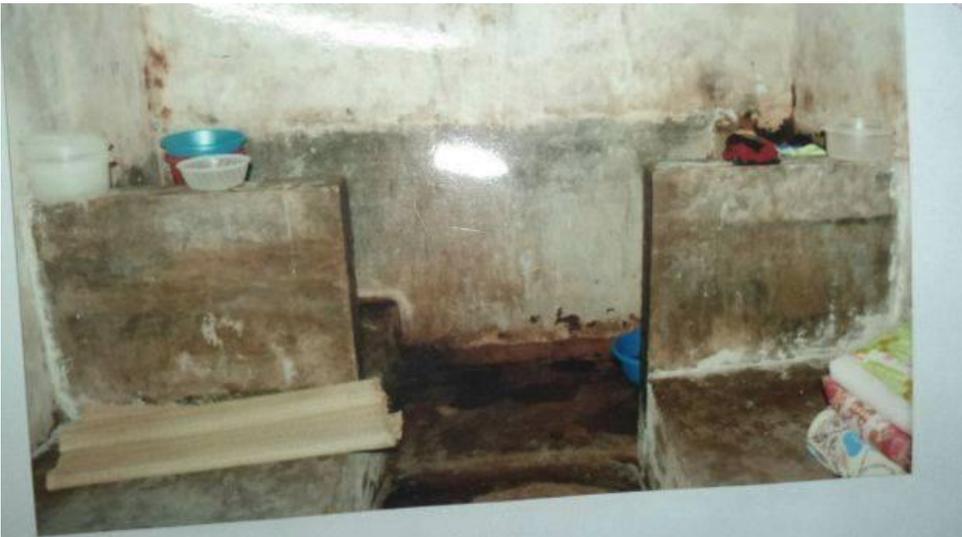
Tiến trình tố tụng hình sự

Trại giam thi hành án:

- Tù giam
- Tha tù (phóng thích)

Quyết định tha tù:

- Hết thời gian thi hành án tù giam.
- Giảm án.
- Đặc xá.
- Đình chỉ vụ án.

4.1

Người bị bắt cần lưu ý.

Quyền của người bị bắt:

- Có luật sư ngay từ khi bị bắt (ghi vào biên bản lúc bị bắt, yêu cầu luật sư dự cung).
- Gia đình, thân nhân phải được thông báo.
- Được gặp thân nhân và nhận đồ thăm nuôi.
- Có thông dịch viên khi thẩm vấn/tòa án.
- Được điều trị bệnh.
- Không cần phải chứng minh sự vô tội hoặc khai những điều bất lợi.
- Đối điều tra viên.

Người dưới vị thành niên khi bị bắt, thẩm vấn phải cho người giám hộ và điều chỉnh theo những điều khoản đặc biệt của quá trình tố tụng.

4.2

Người bị bắt cần lưu ý.

Không trả lời thẩm vấn nếu:

- Sức khỏe không tốt .
- Không có luật sư dự cung.
- Điều tra viên thẩm vấn vào giờ nghỉ.
- Điều tra viên đe dọa, tra tấn, dùng nhục hình...

Không bắt buộc phải thực hiện:

- Cung cấp PW, ID của các hộp thư điện tử, máy tính, điện thoại...
- Ký vào các văn bản in ra từ internet hay máy tính.
- Ký vào biên bản điều tra nếu như không đúng với lời khai của mình.

5.1

Trách nhiệm của công an khi bắt người, thẩm vấn.

Bắt người:

- Trình lệnh bắt (trừ trường hợp bắt quả tang)/lập biên bản bắt người.
- Phải mặc cảnh phục (trừ trường hợp bắt quả tang).
- Thông báo lý do bắt người cho người bị bắt và thân nhân của người bị bắt.

LỆNH BẮT phải có

EZLAW

1. Ngày, tháng, năm
2. Họ tên, chức vụ người ra lệnh
3. Họ tên, địa chỉ của người bị bắt
4. Lý do bắt
5. Chữ ký của người ra lệnh và có đóng dấu

5.2

Trách nhiệm của công an khi bắt người, thẩm vấn.

Thẩm vấn:

- Phải hỏi người bị thẩm vấn về sức khỏe có đủ năng lực trả lời thẩm vấn.
- Phải mặc cảnh phục, có bảng tên và giới thiệu về mình.
- Không được đe dọa, tra tấn, nhục hình người bị thẩm vấn.
- Phải thông báo cho luật sư thời gian thẩm vấn.

LỆNH BẮT phải có

1. Ngày, tháng, năm

2. Họ tên, chức vụ người ra lệnh

3. Họ tên, địa chỉ của người bị bắt

4. Lý do bắt

5. Chữ ký của người ra lệnh và có đóng dấu

EZLAW

6

Luật Thi hành tạm giữ, tạm giam (2015) có hiệu lực vào ngày 1/7/2016.

1. Nghiêm cấm tra tấn, truy bức, dùng nhục hình

Cụ thể, nghiêm cấm tra tấn, truy bức, dùng nhục hình hoặc các hình thức đối xử, trừng phạt tàn bạo, vô nhân đạo, hạ nhục con người hoặc bất kỳ hình thức nào khác xâm phạm quyền và lợi ích hợp pháp của người bị tạm giữ, tạm giam.

2. Nghiêm cấm giam giữ trái pháp luật

Các hành vi giam giữ người trái pháp luật; trả tự do trái pháp luật người bị tạm giữ, người bị tạm giam; vi phạm quy định trong quản lý, canh gác, áp giải người bị tạm giữ, người bị tạm giam đều bị nghiêm cấm.

3. Người bị tạm giữ, tạm giam vẫn có quyền bầu cử, quyền trưng cầu ý dân

Quyền bầu cử là một trong những quyền cơ bản của công dân, theo quy định pháp luật, người bị tạm giữ, tạm giam chưa được xem là người có tội, chỉ khi nào có bản án của Tòa án kết tội và bản án này có hiệu lực pháp luật.

Do vậy, trong thời gian bị tạm giữ, tạm giam, người bị tạm giữ, tạm giam vẫn có quyền bầu cử theo quy định của Luật bầu cử đại biểu Quốc hội và đại biểu Hội đồng nhân dân, quyền bỏ phiếu trưng cầu ý dân theo quy định của Luật trưng cầu ý dân.

4. Chỉ được gặp thân nhân 1 lần trong thời gian tạm giữ

Cụ thể, người bị tạm giữ được gặp thân nhân 01 lần trong thời gian tạm giữ, 01 lần trong mỗi lần gia hạn tạm giữ.

Người bị tạm giam được gặp thân nhân 01 lần trong 01 tháng; trường hợp tăng thêm số lần gặp hoặc người gặp không phải là thân nhân thì phải được cơ quan đang thụ lý vụ án đồng ý.

Thời gian mỗi lần gặp không quá 01 giờ.

5. Người đồng tính, chuyển giới sẽ có buồng giam riêng

Trong trường hợp, người bị tạm giữ, tạm giam là người đồng tính, người chuyển giới hoặc là phụ nữ có thai, có con dưới 36 tháng tuổi ở cùng đều được bố trí buồng giam riêng với mục đích đảm bảo sức khỏe và phục vụ tốt cho công tác điều tra.

7

Các bộ luật được sửa đổi và có hiệu lực từ ngày 1/7/2016 và luật Thi hành án Hình sự (2010).

1. Luật thi hành tạm giữ - tạm giam:
<http://thuvienphapluat.vn/van-ban/Thu-tuc-To-tung/Luat-thi-hanh-tam-giu-tam-giam-2015-298373.aspx>
2. Luật Tố tụng hình sự:
<http://thuvienphapluat.vn/van-ban/Trach-nhiem-hinh-su/Bo-luat-to-tung-hinh-su-2015-296884.aspx>
3. Luật Hình sự:
<http://thuvienphapluat.vn/van-ban/Trach-nhiem-hinh-su/Bo-luat-hinh-su-2015-296661.aspx>

Ngoài ra, luật Thi hành án Hình sự (2010) chưa được sửa đổi cho phù hợp với Hiến pháp 2013:
http://www.moj.gov.vn/vbpg/Lists/Vn%20bn%20php%20lut/View_Detail.aspx?ItemID=25802

8.1

Bài thảo luận số 1.

**Thế nào là
phiên tòa công
khai?**

8.2

Bài thảo luận số 2.

Trong bộ luật Tố tụng hình sự có quy định những người bị bắt vì các tội danh liên quan đến “an ninh quốc gia” luật sư chỉ tham gia sau khi kết thúc điều tra, việc này vi phạm như thế nào đến luật pháp quốc tế?

8.3

Bài thảo luận số 3.

**Người dưới tuổi
thanh niên có
được miễn truy
cứu trách nhiệm
hình sự không?**

8.4

Bài thảo luận số 3.

**Trong phiên
tòa quyền hạn
của kiểm sát
viên và luật sư
có ngang nhau
không?**

9.1

Bài thực hành số 1.

Bị can trong một buổi
thăm vấn về các tài
liệu trong máy tính.

Các vai diễn:

- Bị can.
- Điều tra viên.
- Người quan sát và phê bình.

9.2

Bài thực hành số 2.

Đang lưu thông trên đường bằng xe gắn máy, thì bị CSGT chặn xe và sau đó có vài người mặc thường phục yêu cầu khám xét xe.

- Người bị chặn xe.
- CSGT.
- Người mặc thường phục (mật vụ).
- Người quan sát và phê bình.

Quyền được xét xử công bằng.

[http://truyenthongp
hatgiaohoa.hao.blogspot.com/2016/03/xet-xu-cong-bang-theo-luat-quoc-te.html#more](http://truyenthongp
hatgiaohoa.hao.blogspot.com/2016/03/xet-xu-cong-bang-theo-luat-quoc-te.html#more)

